

Türk Müziğine Maruz Kalmak ya da Kalmamak, Bütün Mes'ele Bu...

Lale Akay¹

Özet

“Türk müziğine maruz kalmak ya da kalmamak” konulu bu makalede; 1970’li yıllardan biraz daha önceden başlanılarak günümüze gelene kadar Türk Müziğinin ülkemizde insanlarımız tarafından nerelerde, nasıl ortamlarda, hangi araçlar vasıtası ile dinlendiği ve halkımızın kulaklarının ne kalitede bir müzik dinleme kültürüne maruz bırakıldığı incelendi. Bu dönemler içinde, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının önemi vurgulandı. Radyo ve televizyonun tek kanallı olduğu dönemlerden başlanılarak, günümüze doğru gelirken Türk Müziğimizin çok kanallı kitle iletişim araçlarının birbirileri ile rekabet etmesi neticesinde nasıl bir yol aldığı anlatıldı.

1975 senesinde İstanbul’da kurulan ilk Türk Musikisi Konservatuvarının devlet çatısı altında hayata geçmesinin önemi, kültür değerlerimiz içinde müziğimizin en kıymetli unsurlardan biri olduğu, klasik Türk Müziği ve Türk Halk Müziği gibi çok kıymetli bir hazineye sahip olduğumuz dile getirildi.

1 İTÜ-TMDK Sanatçı Öğretim Görevlisi ve Klasik Kemeçe İcracısı

Milli müziğimizi korumalı, yaymak ve yaşatmak için nasıl bir yol takip edilmeli, ne gibi bir müzik politikası izlenmeli, bu hususlarda hangi kurumlar iş birliği içine girmeli gibi düşüncelerimiz ve tavsiyelerimiz sonuç bölümünde izah edilmeye çalışıldı.

Giriş

1966 Senesinde, İstanbul'da-Şişli Etfal Hastanesi'nde, hastanenin başhekimini ve kadın doğum doktoru olan Alaattin Yavaşca hocanın yardımı ile bu âleme gözlerimi açmışım. Kendi deyimi ile “ebem” olmuş. Kıymeti tartışılmaz besteci, emsalsiz ses sanatkarı Tıp Doktoru hocamın, doğumum sırasında bana elinin değmesinden midir; bilemiyorum, Türk müziğini meslek olarak seçmiş olmam bir tesadüf değildi büyük olasılıkla. Bu anlamda; “bana el vermiş olmalı” diye düşünürüm hep. İlerde İstanbul Teknik Üniversitesi- Türk Musikisi Devlet Konservatuarında önce Öğretmenim olan, daha sonra da yine aynı kurumda meslektaş olacağımız hocam ile ilk olarak mucizevi bir doğum anında tanışmışız.

Müziği, kendimi bildim bileli hiçbir dalını ayırt etmeden hep sevmişimdir. Yüce Tanrının bu hayatta bana bahsettiği en kutsal hediyelerinden birisi; müzik yeteneğidir. Bir diğeri ise; bu kabiliyeti meslek haline getirebilme şansını bana sunmasıdır.

Her ne kadar hayatımın 4 yaşına gelene kadarki döneminde müziğe olan tutkumu detaylı olarak hatırlayamasam da 1970'lerde HİT olan ve o dönem “Platin Plak “ ile ödül almaya layık görülen Barış Manço'nun seslendirdiği “Dağlar, dağlar ...” isimli Anonim bir Türkünün o yaşta gözlerimi yaşartacak derecede çocuk kalbimi ne denli

etkilediğini çok iyi hatırlıyorum. Özellikle parçanın girişinde yine ilerde İTÜ-TMDK’da öğrenci olarak kabul edildiğim sırada meslek çalgısı olarak seçeceğim Klasik Kemençe enstrümanı ile eserin başında icra edilen bir serbest kısım vardı ki, bu başlangıç melodilerinden o dönem Türkiye de etkilenmeyen neredeyse kimse yoktu, diyebilirim. Cüneyd Orhon’ un yıllarca Klasik Türk Müziği eserlerini seslendirdiği Klasik Kemençesinden çıkan o muhteşem tınılar bu esere çok büyük derinlik ve anlam kazandırmıştı. Böylece Klasik Kemençe, Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziğinden sonra artık popüler müzikte de çok önemli bir yer kazandı. Tabii burada en önemli katkı Cüneyd Orhon’ un yıllar geçse de unutulmayan şahane doğaçlamasından ve icrasından kaynaklanmaktadır. Bir devre damgasını vuran ve hiç modası geçmeyen bu icrayı dinlemeye maruz kalmanın derin ve anlamlı tesiri bugün dahi hala dinleyicide unutulmaz güzellikte bir etki yaratmaktadır. O dönem basında bu eserle ve sergilenen muhteşem icra ile ilgili övgü dolu yorumlar yapılmıştır. Cüneyd Orhon’un ortanca kızı Nergis Orhon Soydaner’in, Babasının vefatından sonra kaleme almış olduğu “Kemençenin Senyörü Cüneyd Orhon” isimli kitabında yer alan basında çıkan makalelerden bazı örnekler vermek uygun olur:

...

“O günlerde Ses Mecmuasından edindiğimiz, Barış Manço’nun Olimpia’da sahneye çıktığı haberi üzerine, kendisine mektup yazarak, programımıza katılabileceğini bildirdik.

Ve Barış Manço “Orhon Reklam” programlarında “Barış Manço’ dan Sevgilerle” adı altında dinleyicilerimize ulaştı.

Bariş Manço'nun şöhrete ulaşmasının temelinde "Orhon Reklam"ın emeği ve katkısı olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Özellikle Dağlar, dağlar parçasının yaratılması...

Anonim bir türkü olan bu parçanın; düzenleme, notaya alma işleri, icradaki kalitenin üstünlüğü tamamen Cüneyd Orhon imzası taşır.

Bu demek değildir ki, Bariş Manço'nun katkısı yok.

Evet, fikir onundu. Ses onundu.

...

Dağlar, dağlar parçasının başında Cüneyd Orhon' un yaptığı giriş, bir Hüseyinî taksim'dir.

Parçanın büyüğü daha başta dinleyiciyi sarmaktadır. Ve giderek; haz, hüznün, özlem dolu müzikal bir derinlik yaşanır.

Oysa parçada sadece "klasik kemençe", "gitar" ve "ses" vardır.

Görülüyor ki; kaliteli bir iş yapıldığı zaman, iki saz bir ses dahi, nice kalabalık sazlara taş çıkartacak doruklar yaratabiliyor." (Orhon, 2013:231-232)

...

12 TELLİ GİTAR İLE KEMENÇE BİRLEŞTİLER VE BARIŞ MANÇO İLE CÜNEYD ORHON PLAK DOLDURDU

31 Mayıs 1970 de Hürriyet Gazetesi, pazar ilavesinde Cengiz Tünay'ın eserle ilgili makalesi ise şöyledir:

“Doğu’nun esprisi ile Batı’nın tekniği, Barış Manço’nun 12 telli gitarı ile Cüneyd Orhon’ un klasik kemençesini birleştirdi. Artık en büyük tutucular bile bu birleşmenin ortaya çıkardığı eseri dinledikten sonra beğenmek mecburiyetinde kalacaklar. Barış Manço müzik hayatının 10. yılında, 10. plağını doldurdu. Bu plak büyük bir yenilik taşıyor.

...

Plakta sadece 12 telli gitarı ile Barış Manço ve klasik kemençesi ile Cüneyd Orhon çalıyor. İki müzisyeni yan yana çalarken görenler aradaki görünüş farkını hemen çıkartıyorlar. Uzun saçlı, sakallı Barış Manço... Göğsünün üstünde kocaman bir madalyon, elinde 12 telli gitar. Lacivert giymiş, yakasını sıkıca düğmeleyip yine lacivert bir kravat takmış olan Cüneyd Orhon. Ve elinde bugün artık kimsenin çalmadığı klasik kemençesi... İşte bu birbirine zıt görüntüleri içindeki iki müzisyenin kalbi, aynı duygu ile çarpıyor. Yılların müzisyeni... Klasik Kemençenin üstadı Cüneyd Orhon bu birleşmeyi şu cümlelerle açıklıyor:

“Böylesine klasikle, böylesine modern iki müziğin birleşmesi belli bir aşamanın sonucudur. Biz Türk Müziği sanatçıları bugüne kadar sadece melodi üzerinde durduk. Bundan sonra ritim unsuruna da ehemmiyet vermek gerekiyor. Zamana hitap edecek hale gelmemiz lazım. Barış Manço ile aynı şeyin heyecanını duyduğumuz için bir araya geldik. Neticeden memnunum. “

Dağlar, dağlar adlı Uşşak Beste önce klasik kemençenin duygulu sesi ile başlıyor, sonra bu sese 12 telli gitar karışıyor. Besteci Barış Manço bu birleşmeyi kendi yönünden şöyle açıklıyor:

“ Dünyada yeni bir akım var. Doğu’ ya yönelmeye çalışıyor. Bütün müzisyenler. Hint’ in, Çin’ in ve daha uzakların seslerini arıyorlar. Bütün dünyanın aradığı biziz aslında. İşte Doğu ile Batı en güzel şekilde kaynaştı...”
(Tünay, 1970: 233)

2 Şubat 1999 da Doğan Hızlan ; “ Arkadaşım İnsan” isimli Hürriyet Gazetesinde yayımladığı makalesinin bir bölümünde duygularını kaleme şöyle aktarmış:

...

“ Dağlar dağlar’ ı dinlediğimde bir değişikliğin müjdesini hissettim.

Cüneyd Orhon’un kemençe solosu, başkalarının da sonraki müzik çalışmalarında Türk müziği enstrümanlarının başarıyla kullanılmasının başlangıcıydı. (Hızlan, 1999:239)

Hürriyet

2000 yılında Kalan Müzik tarafından Cüneyd Orhon ‘un bazı Klasik Kemençe icraları bir CD de toplandığında bu haberle ilgili olarak Cumhuriyet Gazetesinin 26 Şubat 2000 tarihinde yayımlanan makalelerinde; üstadın hem akademik dalda hem de popüler müzikte yaptığı çalışmalarla bir dönemin müzik zevkinin şekillenmesinde çok büyük bir payı olduğundan, ayrıca Barış Manço’yu geniş kitlelere tanıtan Dağlar Dağlar’ın 45 lik plağında, yapıta kemençesi ile katılarak Türk popunun en sevilen parçalarından birine olağanüstü bir katkı sağladığından bahsedilir.

İTÜ- TMDK’nın Çalgı Yapım ve Onarım Bölümü Başkanı, 4 telli kemençeyi 1976 senelerinde son haline taşıyan ülkemizin önde gelen enstrüman yapım ustalarının

başında gelen Cafer Açın hocamız ise “ Klasik Kemeñçe – Yapım sanatı ve sanatçıları” isimli kitabında Cüney Orhon a çok uzun bir yer ayırmıştır. Dağlar, dağlar isimli eserdeki katkılarından da özellikle söz etmiştir:

...

“1970’li yılların başında, klasik kemeñçe unutulmak üzere iken, Barış Manço’nun Dağlar, dağlar parçasına klasik kemeñçe ile giriş müziği yaparak kemeñcemizin, halkımız tarafından yeniden sevilmesini ve tanınmasını sağlayan, kemeñcemizin gelişmesinde çok önemli bir yeri olan, kemeñçe için metotlar yazan ve musikimize 55 yıldır hizmet vererek birçok kıymetli sanatçı yetiştiren, üniversitede unvanlar dağıtılırken ve de kendisi profesörlüğü hak etmişken; profesörlüğü elinin tersi ile itip “Ben kemeñçe öğretmeniyim,” diyerek büyük tevazu gösteren büyük insan, büyük sanatçı, sevgili ağabeyim Sn. Cüneyd Orhon’ a bu çalışmamı ithaf ediyor; kendisine uzun, mutlu ve sağlıklı bir yaşam diliyorum” (Açın C., 2000).

Dört yaşında kulağım iyi ki Cüney Orhon’un Klasik Kemeñçesinden çıkan bu büyüleyici seslere maruz kalmıştı ve ben bu seslerin mucizevi etkisiyle ilerleyen yıllarda (1983) Cüneyd Orhon’ un klasik kemeñçe hocalığını yaptığı İTÜ-TMDK’nı kazanmış ve öğrencisi olmuştum. Konservatuvarımızdan mezun olduğum 1987 yılından itibaren halen seslerine âşık olduğum klasik kemeñçe sazının, mezun olduğum kurumda hocası olmam bir tesadüf mü? Yüce Rabbimin DNA kodlarıma, müzik hafızama işlediği bu olağanüstü güzellikteki seslere- tınılara maruz kalmak, bir anlamda mesleki kaderimi oluşturmuştu...

Çocukluğumda müziği sadece; radyo, pikap, kasetçalar-teyp- gibi o dönemin teknolojisinden oluşmuş aletlerden dinlemekle kalmayıp ailece gidilen “gazino” adı verilen eğlence mekânlarında da; ya akşamları kadın-erkek karışık ya da çarşamba öğleden sonraları; “kadınlar matinesi” denen programlarda da dinleyebiliyor hatta izliyorduk. Radyolardan seslerini duymaya alışık olduğumuz; Müzeyyen Senar, Behiye Aksoy, Yaşar Özel, Alaettin Şensoy gibi sanatçıların, gazinolarda sahne performanslarını izlemek, programa çıkmadan önce ya da sonrası gidip kendilerinden imzalı fotoğraflarını almak ve o fotoğrafları arkadaşlar arasında birbirimize gösterip hava atmak çocuk ruhumuzu mutlu ediyordu. Bizim nesil; kaliteli müziği gazinolarda dinleme kültürüne erişen son nesildi sanırım.

Konservatuvarda öğrenci olduğum yıllarda, derslerimize giren pek çok kıymetli hocalarımızın da bizim nesilden önceki dönemde radyolardan alınan maaşların ailelerini geçindirmeye yeterli olmadığı için, gazinolarda bir çeşit ek görev olarak çalıştıklarıyla ilgili anılarını dinliyor ve o dönem hakkında bir fikrimiz oluyordu. O dönemin sadece gazinoda performans sergileyen ses ve saz sanatçılarının değil, programı izlemeye gelen seyircilerinin de iyi bir Türk müziği dinleyicisi hatta Türk müziği kültürüne sahip olduklarını öğrenmiştik. Özellikle de İstanbul’ un yerlisi olarak bilinen; eski İstanbul hanımefendisi, beyefendisi denilen kişiler Türk müziğini çok iyi bilirlermiş.

Türk Musikisi Solfeji ve Nazariyatı dersi hocamız Yavuz Öztün; eski İstanbulluların musikimize çok önem verdiklerini yeri geldikçe vurgulardı. Hemen herkesin evinde; ud, tambur, ney, kanun, keman hatta piyano gibi bir enstrüman olduğunu ve ev halkından birçok kişinin bu enstrümanlarla

çeşitli makamlarda şarkı, türkü, gibi sözlü eser çalabilmenin yanı sıra; peşrev, saz semaisi gibi saz eserlerini de iyi derecede icra edebildiklerini sık sık vurgulardı.

Yakın zaman önce bu dünyaya veda eden (03 Ocak 2023) Tanburi Sadun Aksüt Hocamızın da kendi dönemlerinde yaşayan İstanbul dinleyicisinin o dönemin kültür yapısından kaynaklı olarak kulaklarının mütemadiyen kaliteli müziğe maruz kalmaları sebebiyle önemli ölçüde müziğimizle ilgili olduklarını bir gazino anısıyla şöyle dile getirmişti:

O zamanlar gazinonun assolistlerinden bir kaç saat önce saz heyeti sahnede yerlerini alırlar ve programlarına belirledikleri bir makamda klasik tarzda bir Fasıl ile başlarlarmış. Fasıl başladığında garsonlar ve diğer gazino çalışanları etrafta gezmezler, seyirci de çatal bıçaklarını bırakıp, konser izler gibi yerlerinden kalkmadan dinlerlermiş. Musiki heyeti, başında Peşrev ve ya Medhal formunda bir saz eseri ile girilen klasik Fasıllarda; ardından I. Beste, II. Beste, Ağır Semai, büyük usulden küçük usule doğru giden Şarkı ve Türkü formundaki eserler, daha sonra da Yürük Semai, Saz Semaisi ya da Longa- Sirto gibi bir Oyun Havası ile Fasılı bitirirlermiş. Fasılların arasında hanendeler; “Gazel”ler okuyarak, sazandeler ise; “Taksim”ler yaparak ustalıklarını sergilerlermiş.

İşte böyle bir Fasıla başlamadan önce Tanburi Sadun Aksüt hocamızın dikkatini en ön masada tek başına oturan bir gazino müşterisi beyefendi çekmiş. Saz heyetindeki arkadaşlarına dönüp; “ bu beyi bu masada geçen akşam da görmüştüm. Belli ki Fasıl ile çok ilgili, erkenden gelmiş. Bu akşam Fasılı kendisinin istediği bir makamdan icra etmeye ne dersiniz?” diye sormuş. Bu fikri saz arkadaşları da kabul

etmişler. Sadun Hocamız sahneden inerek bu beyefendinin yanına- masasına gitmiş; "...biz bu akşam hangi makamdan fasıla gireceğimize bir türlü karar veremedik. Sizi dün akşam da bu masada görmüştüm. Aynı makamı tekrarlayarak sizi sıkamak istemeyiz. Özellikle sizin istediğiniz bir makam varsa fasıla bu akşam onunla başlamayı uygun gördük..."

Hiç beklemediği bu kibar davranış karşısında gazinodaki beyefendi çok mahcup bir o kadar da kendisinin fikri sorulduğu için çok mutlu olmuş. "Aman efendim siz hangi makamda fasılı icra ederseniz, ben keyifle sizleri dinlerim..." dese de Sadun Hocanın ısrarı neticesinde; "...madem öyle arzu ediyorsunuz, dün akşam fasılınız Evcara makamındaydı, bu akşam da onun kardeşi Evç olabilir mi?"

İşte böyle bir kültür ve böyle bir dinleyici-izleyici kitlesi mevcutmuş iyi müziği dinlemeye maruz kalan kulaklar sayesinde...

70'lerde bilgisayar, cep telefonu, tablet vb. teknolojik aletler; ne ülkemizde ne de dünyada henüz yoktu. Televizyon ülkemize yeni girmişti. Belli saatlerde, tek kanallı, siyah- beyaz yayınların yapıldığı Televizyon herkesin evinde olmadığı için, evinde TV si olan komşulara ziyaretler başlamıştı. Ya da yaz akşamları Televizyonu olan çay bahçelerine gitmek, yazlık açık hava sinemalarından sonra yeni bir eğlence anlayışını da beraberinde getirmişti. Televizyonlarda o dönem yayın sınırlı olduğu için müzik programları yok denecek kadar azdı. Müzik en çok; Radyolardan, makaralı teyplerden, kaset çalan kasetçalarlardan ve plakların çalındığı pikaplardan dinleniyordu. Hemen her evde olduğu gibi bizim evimizde de radyo ve pikabın birlikteliğinden oluşmuş sihirli seslerin çıktığı bir müzik kutumuz vardı. Dedemlerin evinde de taş

plakların alındığı eski bir gramofon ile büyük makaraları alabilen dev bir teyp vardı. Aileler, o ay moda olan plakları satın alırlar ya da o müzikler kasetalarlarda alınabilsinler diye kasetilerde kasetlere kopya ettirirler ancak öyle dinlerlerdi. Bu aletlerden en pratik olanı elbette radyolardı. Uyanır uyanmaz radyonun ses düğmesini açmak ve oradan sunulan yayınları dinlemek bizler için büyük mutluluktur. Neler yoktu ki o yayınlarda... Belli saat başlarında “ajans” başlığında düzgün Türkeleri ve diksiyonları ile haber okuyan spikerlerden dinlediğimiz haberler, “arkası yarın” kuşağında yine fevkalade seslendirmeleri ve efektlerle icra edilen yerli ve yabancı yazarların yazdıkları klasiklerden tiyatro oyunları, yurttan sesler korosu, beraber ve solo şarkılar, Türk Sanat Müziği- Türk Halk Müziği, Klasik Batı Müziği, Opera, Caz Müziği, Aranjman adı altında Hafif Müzik programları, yabancı dil dersleri ve okul radyosu programlarında; daha ilkokula başlamadan öğrendiğimiz Türke, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler hatta Müzik dersleri...

70’li yılların ortalarına doğru kulaklarımızın kaliteli Türk müziğine maruz kalması ile ilgili hatırladığım bir başka önemli detay ise; Radyo programları arasında duyduğumuz reklam müzikleriydi. Bugün reklam cıngılı diye bilinen melodiler, o dönem Türk müziğimizin birbirinden kıymetli bestekârlarının bestelediği sözlü eserler ve saz eserlerinden oluşuyordu. 1998 de Hasan Saltık’ın prodüktörlüğünde, Kalan Müzik Yapım ve limited şirketi tarafından 1973 ve 1975 arasında radyolarda icra edilen reklam arası eserlerden oluşan müziklerle alakalı, arşiv serisi başlığında, 28 eserlik bir CD ve kaset çıkarıldı. Kadife sesli, hanımefendi ses sanatkârı Özdal Orhon Hocamızın seslendirdiği eserlerden oluşan bu projeyi yayıma hazırlayan müzikolog Bülent Aksoy, cd ve

kaset kitapçığında; Özdal Orhon ve bu projenin hazırlanması aşamasında yapılanlar ile ilgili olarak bakın neler söylemiş:

...

“Özdal Orhon 1960 sonrasının en başarılı hanendelerinden biridir. Her şeyden önce sesinin kişilikli bir tınısı vardır. Yumuşak tınlı, dimağı dinlendirici, pürüzsüz sesi Türk musikisine özgü o yumuşak çizgili ezgiler için çok uygun bir sestir. Okuduğu eserleri başarıyla yorumladı. Okuyuşunda abartılı yorumlardan, gereksiz süslemelerden kaçınırdı; ama tabii bir okuyuşla duygunun da hakkını verir, hiçbir zaman donuk ve soğuk bir üslupla okumazdı. Kulağı okşayan, güzel sesini dengeli bir yorumla kullanabilen Özdal Orhon, ezginin notalarını yuvarlamadan, her notanın, her musiki cümlesinin hakkını vererek seslendirirdi. Diksiyonunun çok düzgün oluşu ise, hemen fark edilen bir özelliğidir.

Özdal Orhon geniş bir repertuvara eğilmiş bir sanatçıydı. Osmanlı-Türk musikisi repertuarının en seçkin örnekleri arasında yer alan klasik eserleri de, yirminci yüzyıl musikisinin taze tatlar getiren, yenilikçi yapıdaki güzel örneklerini de konserlerinde ve radyo programlarında başarıyla seslendirmiştir. Okuyacağı eserleri titizlikle seçerdi. Okuduğu eserler arasında, daha önce hiç seslendirilmemiş olan birçok klasik ve çağdaş eser de vardır.

Elinizdeki diskte yer alan 28 eser 18 Mart 1973 ile 26 Ocak 1975 tarihleri arasında seslendirilmiştir. Cüneyd Orhon' un ağabeyi Mehmet Marifî Orhon o tarihlerde “Orhon Reklam” adına radyoların reklam programlarında yayımlanmak üzere programlar hazırlamaktaydı. Spot aralarında Türk musikisi ezgilerine yer vermek istiyordu. Böylece onun sağladığı imkânlarla; 75' i şarkı, 30' u saz

eseri olmak üzere 22 ayda 105 eserlik bir musiki dağarcığı ortaya çıktı. Bu kayıtlarda Özdal Orhon' a kemençeyle Cüneyd Orhon, kanunla Nevzad Sumer, viyolonselde Hüsni Özenen, Özenen' in yer almadığı kayıtlarda da viyolonselde Necati Giray eşlik ettiler. Seslendirilen saz ve söz musikisi eserleri 1973-1975 tarihleri arasında İstanbul Radyosu'nda yayımlanmıştır.

Özdal Orhon' un adını taşıyan bu diskte biz sadece sözlü esere yer verdik. Sayın Cüneyd Orhon' la, 75 şarkıyı birlikte gözden geçirdik. Bunlardan 28' ini gene birlikte seçtik. Seslendirilen 105 eser on dokuzuncu yüzyıl sonları ile yirminci yüzyılda bestelenmiş eserlerdir. Eserleri seçerken Türk musikisine yeni lezzetler getirmiş, yenilikçi çizgiler taşıyanlara ağırlık vererek bir bütünlük sağlamak istedik. Şarkılar reklam programlarında yayımlanacağı için, musikiyi kısa bir süreye sığdırmak amacıyla ezgilerin başa dönmeyi gerektirmeyen mısraları sadece bir kere okunmuştur. Ama bu da, elinizdeki plağa daha çok şarkının girmesine yaramıştır.”

Sürekli tekrarlanan bu reklam arası çeşitli makam, usul ve formlardan oluşan kıymeti tartışılmaz bir repertuvardan oluşan eserleri dinlemeye maruz kalınca, dinleyenlerin ezberlememesi de elbette mümkün değildi. Duyan kulaklar öyle hassas organlarımızdır ki; hangi müziği duymaya maruz bırakılırsak belli bir süre sonra o eserleri; öğrenmeye, ezberlemeye, melodisini mırıldanmaya ve bir müddet sonra sözlerini dahi söylemeye başlarız.

Radyo programları sayesinde o dönemlerde böyle bir kültür ve sanat birikimine maruz bırakılıyorduk. İlkokula başladığımızda öğretmenimizin verdiği ödevlerden biri de “okul radyosu” programlarını dinlememizdi. Okulda sabahçı

ve ya öglenci olarak çift tedrisatlı bir eğitim aldığımız için sabahçı olanlar; okuldan döndükten sonra, öglenci olanlar da okula gitmeden önce bu programları dinleyebiliyorlardı. Radyoda dinlediğimiz dersler okulda verilen müfredat ile hemen hemen aynı oluyordu.

Evlerimizde Radyolarımız çoğunluklu açık olduğu için, farkında olmadan müzik programları sayesinde birçoğumuz Klasik Türk Müziği sözlü eserlerini ve Halk Müziğimizin Türkülerini ezbere söyleyebiliyorduk. 70'lerin başlarında TRT Radyo programlarında Arabesk, piyasa müziği vb. türden müzikler yasaktı. Özel kanallar açılmadığı için çok fazla kanal da yoktu. Ama bu türden müzikler de, özellikle köyden kente ekme parası için göç başladıkça, ya gidilen sinema filmlerinde ya da binilen dolmuş, minibüs gibi toplu seyahat araçlarındaki pikap ya da kasetçalardan yavaş yavaş kendilerini göstermeye başlamışlardı.

70'lerin ortalarından itibaren artık evlerde Televizyon da başköşedeki yerini almıştı. Artık lüks değil; ihtiyaç duyulan, olması gereken bir ev eşyası haline gelmişti. 80'lere gelindiğinde, televizyonların yayın saatleri artmaya başlamış ve sesin yanı sıra görüntü özelliğinin de olmasından dolayı Radyonun saltanatını devralmıştı artık. TRT yayınları tek kanaldan yavaş yavaş bir kaç kanala çıkmaya başlamıştı. Bazı kanallarda sadece müzik ağırlıklı test yayınlarda yapılmaktaydı. Bu yayınlar sırasında sık sık arıza- kesinti olabiliyordu. Yayın kesilince akabinde ekranda ülkemizin çeşitli bölgelerinden güzelliklerin sergilendiği bir manzara resmi ya da el sanatlarımızdan örnek bir necefli maşrapa gibi bir görüntü konuyor, fon müziği olarak da klasik Türk müziğimize örnek bir peşrev, saz semaisi, sirto, longa gibi oyun havalarından oluşan saz eserleri çalınıyordu.

Bazen bu saz eserlerini çalan -ülkemizin önde gelen TRT saz sanatçılarından- ikili, üçlü, dördlü gruplardan oluşan toplulukların, daha önceden çekilmiş bant görüntüleri de konulabiliyordu. O zamanın TRT müzik anlayışında yayımlanan programlar radyolarda olduğu gibi içinde henüz piyasa tavrında müziklerin olmadığı, kimilerine göre sıkıcı gelse de daha eğitim ağırlıklı bir repertuvardan oluşmaktaydı ve halk ister istemez kültür ve eğitim ağırlıklı bir müzik dinlemeye maruz bırakılıyordu. Kulaklar bu müziklerle yıkanıyordu. Arıza giderilip yayın tekrar başlayınca, arıza sırasında icra edilen eserin ortasında bir yerinde saz eseri de bitmeden kesiliveriyordu. O müziği dinlemekten keyif almayanlar bu durumdan mutlu olsa da, kaliteli müziği dinlemenin keyfine varan kişilerin hevesleri ne yazık ki kursaklarında kalıyordu...

Türk müziği konservatuar eğitimine başladığım 1983 senesinde, Türk Müziği Solfeji ve Nazariyatı ve Meslek Çalgısı -Klasik Kemençe- derslerimizde geçtiğimiz saz eserlerini Televizyonda duyunca çok mutlu olduğumu hatırlıyorum. Ertesi günü okulda arkadaşlarımızla ve hocalarımızla bir araya gelince en önemli sohbet konularımızdan biri hiç şüphesiz ki; televizyonda duyduğumuz saz eserleri üzerine oluyordu. Bir de konservatuarımızın duayen hocalarının televizyonda yayımlanan canlı ya da daha önceden çekilmiş konser programlarını izlemek bizler için ayrı bir gurur kaynağıydı. Zira konservatuar çevresi dışındaki kimseler için bu duayen Hocaları TV’de izlemek televizyon sayesinde adeta; ulaşılmaz yıldızlara ulaşmak gibiydi. Oysa sazında ve sesinde bu denli ustalaşmış sanatkâr hocalarımızla bizler, ikinci yuvamız olan konservatuarımızda her gün birlikteydik

ve o yıldızlara ulaşabilmenin ve onlardan eğitim alıyor olmanın onurunu taşıyorduk.

Bekir Sıdkı Sezgin Hocamızın bir canlı televizyon programı yayını sırasında yorumladığı “Beyati Yürük Semai”yi dinledikten sonra ertesi günü aynı eseri Türk Müziği Repertuarı dersimizde nasıl da şevkle geçmiştik. Keza Türk Halk Müziğimizin Ustaları Nida Tüfekçi Hocamızın Bağlaması eşliğinde kıymetli eşi, hanımefendi sanatçı, usta yorumcu Neriman Altındağ Tüfekçi Hocamızın olağanüstü güzellikteki sesiyle ve muhteşem yorumlarıyla icra ettikleri semahları, uzun havaları, türküleri, ailelerimizle ve tanıdıklarla birlikte dinlerken; hocalarımızla ve onların öğrencileri olduğumuz için de kendimizle gururlanıyorduk doğal olarak. Alaattin Yavaşca Hocamızın konuk olduğu müzik programları bizler ve tüm Türk halkı için ders niteliğinde programlardı. Meral Uğurlu Hocamızın Televizyonda solo konser vereceğini duyunca, programı kaydedebilmek için, maddi imkânı olanlar, ailelerimize yalvar yakar o zamanın büyük teknoloji aleti olan, Betamaks ya da VHS videoları oynatan Video oynatıcılardan aldırmiştik. Programı kaydettikten sonra o eserleri kaç kez dinlediğimi hatırlamıyorum. Dolayısıyla tüm eserleri de hocamızın yorumu ile ezberlemiştim.

Klasik Kemeñçe Hocam İhsan Özgen’ in Tanburi Necdet Yaşar ile birlikte seyirci karşısında verdikleri televizyon konserlerinden başka, ülkemizin önde gelen diğere saz ustaları sanatkârlar; Neyzen Niyazi Sayın, Kanuni Cüneyd Kosal, Kudümzen Hurşit Ungay, Neyzen Akagündüz Kutbay ve diğere daha pek çok kıymetli üstadların muhteşem Saz Eserleri kayıtlarını televizyon karşısında izlemek, kulaklarımızın pasını silen bu seslere maruz kalmak biz öğrencileri dışında

dinleyen ve izleyen herkes için çok kıymetli ders kalitesinde yayınlardı.

Haftanın belli günlerinde yayımlanan; Şef Nevzat Atlığ yönetimindeki “Devlet Korosu”nun konser programları içinde sergiledikleri icraları Türk halkına biraz ağır gelse de, Klasik Türk Müziği ile ilgilenenler için; elbette ders niteliğindeydi. Radyo sanatçılarının her hafta Radyo stüdyolarında icra ettikleri klasik eserleri televizyon ekranlarından izlemek de ayrı bir heyecandı. Çünkü o kıymetli ses ve saz sanatkârlarının içinde artık Türkiye’nin ilk kurulan Türk Musikisi Devlet Konservatuarının yeni mezun genç solistleri ve koristleri de mevcuttu. Aynı durum Yurttan Sesler Topluluğu için de geçerliydi elbette.

Bir dönem 80’lerin başlarında, kulaklarımızın eğitim niteliğindeki müzikleri dinlemeye maruz kaldığı, gerçekten eğitici bazı başka televizyon programları da vardı ki; bu programlara konuk olarak; eserleri klasik tarzda okuyacak ve çalacak ses ve saz sanatçılarının dışında, yorumlanacak eserlerin; makamlarını, usullerini anlatacak Türk müziği hocaları, bestekârlar, eserlerin vezinlerini-usul-aruz ilişkilerini- güftelerin anlamlarını anlatacak olan Okulumuzun Edebiyat Öğretim Görevlilerinden Saadet Gültaş, Muazzam Sepetçioğlu gibi edebiyatçılar, eserlerin bestecilerinin hayatları ve dönemleri hakkında bilgi verecek olan Haydar Sanal gibi Musiki Tarihi Hocaları da yer almaktaydı. Televizyon ekranının önüne konan beş çizgili portreli tahtanın üzerine yazılan notalar ile biraz sonra icra edilecek olan eserin solfeji yapılıyordu. Formundan bahsediliyordu. Parçanın makamı anlatılıyordu. Usul yapısı ve nasıl vurulduğu gösteriliyordu. Bestecisi ve yaşadığı dönem hakkında; müzik bilimi yaklaşımıyla tarihi bilgiler

veriliyordu. İcra edilecek olan parça eğer sözlü eserse; güfte açıklaması, vezin yapısı, söz-melodi uygunluğu-prozodi- açısından inceleniyordu. Bir çeşit; “Açık Öğretim Konservatuvar dersleri” gibiydi. Bu nasıl bir musiki kültürüne maruz bırakılmaktı, inanılır gibi değil...

Radyo ve televizyondan kaliteli müziği dinlemeye maruz kalmamızın en önemli sebeplerinden biri; bugün olduğu gibi çok fazla kanal seçeneğinin olmamasıydı. Anlaşılan o ki; o dönem devlet kanallarındaki müzik bölümlerinin şefleri ve idarecileri de yayınlarında milli kültürümüze ait bir repertuarın icra edilmesini tercih ederek; Türk halkını, kendi milli müziklerini dinletmeye ve sevdirmeye maruz bırakıyorlardı. Türk Musikisi Devlet Konservatuvarına başladığım 1983 senesinde Koro dersimize; aynı zamanda okulumuzun müdürü olan Ercüment Berker hocamız giriyordu. İlk ders bize söylediği şu cümleleri hiç unutmam; “... Milletleri millet yapan ruhtur, o ruhları yücelten san’at ise; o milletlerin kendi öz musikileridir². Bir milleti yok etmek isterseniz; işe; müziklerini yok etmekle başlayabilirsiniz. Kendi milli musikinizi öğrenmek için konservatuvarımızı kazanıp, bu okulda eğitim ve öğrenime başladığınız için hepimizi tebrik ediyorum. Yarın mezun olunca sizler de; sizden sonra gelenlere burada öğrendiklerinizi öğreterek milli musikimizi yaymaya ve yaşatmaya devam edeceksiniz...”

İstanbul’ da ilk Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, dönemin pek çok sosyal ve politik zorluklarına rağmen

2 Konservatuvarımızın “Enstrüman Yapım ve Onarım Bölümü’nün ilk Bölüm Başkanı olan Cafer Akçın’ın “Klasik Kemençe Yapım Sanatı ve Sanatçıları” isimli kitabının ilk sayfasında bu cümlenin kendisine ait olduğunu görmüştüm.

13.10.1975 yılında kurulmuş ve 03 Mart 1976 da eğitime açılmıştır.

“Milli Eğitim Bakanlığı’nın 02.09.1975 gün ve 21097 sayılı yazısında Konservatuvar Yönetim Kurulu’nun, ERCÜMENT BERKER’ in başkanlığında Prof. Muharrem Ergin, Cahit Atasoy, Neriman Tüfekçi, Yücel Paşmakçı, Cüneyd Orhon, Yılmaz Öztuna, İsmail Baha Sürelsan ve Alaattin Yavaşca’ dan teşekkül ettiği bildirilmiştir”.³

Konservatuvarımızın kurulmasında; maddi ve manevi çok büyük hizmetleri olan Müdürümüz ve Hocamız ERCÜMENT BERKER’ in İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Tarihçesi ve 86-87 mezunları Yılığında; “Dünden Bugüne Fotoğraflarla Konservatuvarın Kuruluşu” bölümünde söylediklerini nakletmek isterim:

“Türk Musikisi, milli kültürümüzün soylu ve güçlü bir değeri olmasına ve yalnız Türk toplumuna değil, yabancı toplumları da etkilemesine ve ayrıca üstün değerinde bir sistem zenginliğine ve gelişme gücüne sahip olmasına rağmen, çağdaşlaşma ve batılılaşma kavramlarının karıştırılmasından kaynaklanan bir yanılgı sonucu, uzun süre devlet ilgisinden yoksun kalmıştır.

Atatürk, 01 Kasım 1934 günü TBMM IV. Dönem 4. toplantısını açarken, güzel sanatlar politikasına ilişkin sözlerinde, Türk musikisinin ana ilkesinin en doğru ve gerçekçi biçimde Türk ulusal musikisinin yükseltilmesi ve evrensel musikiye yerini almasının sağlanması şeklinde ortaya koymuştur.

3 İTÜ-TMDK Tarihçesi ve 86-87 yılı mezunları yılığı, “Dünden bugüne fotoğraflarla konservatuvarın kuruluşu” bölümü.

Açıkça görüldüğü gibi, bu ilke, Atatürk'ün bütün sosyo-kültürel inkılaplarına temel olan “milli öz'ü çağdaş uygarlık seviyesine çıkarma” felsefesinin Türk musikisindeki yansımasıdır.

İlke açık olmasına, -ulusal musikinin terk edilmesi değil; aksine özen gösterilerek geliştirilmesinin hedef alınmasına ve milletin kendi öz musikisine ısrarla sahip çıkmasına rağmen, milli musikimizin devlet katındaki eğitim yasağı, XX. yüzyılın son çeyreğine kadar sürmüş, İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, Atatürk'ün ulusal musikimiz için ortaya koyduğu ana ilkenin gerçek anlamı doğrultusunda, Türk musikisini devlet katında belgelemek, örneklemek, araştırmak, yaymak ve “ulusal musikimizin evrensel musikide yerini almasını sağlayacak” çalışmalar yapmakla görevli, tarihinde ilk ve tek kuruluş olarak 03 Mart 1976 günü Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmete sokulmuştur.”

Devlet Konservatuarımız 1976 senesinde İstanbul’ da büyük umutlarla hizmete başladığında, eğitim ve öğretim kadrosunda ses ve saz ve hatta kültür dersleri alanında da ülkemizin en kıymetli sanatkar hocaları göreve getirilmişti. Bu kadroda yer alan ve “Musiki Tarihi” derslerine giren Türk milletinin sevip saydığı, fikirlerine kıymet verdiği duayen tarihçi Prof. Dr. Muharrem Ergin hoca da vardı ve İTÜ- TMDK Tarihçesi ve 86-87 Mezunları Yılığında – ki benim mezun olduğum senedir- “Türk Musikisi ve Konservatuar” isimli makalesinde müzik kültürümüzle ve konservatuarımızın devlet bünyesinde açılması ile ilgili söyledikleri çok mühimdir. Yeri gelmişken makaleden bir bölümü buraya da aktarmak uygun olacaktır;

“Musiki kültürün önemli unsurlarından biridir. Kültür ise milleti millet yapan, onu başka milletlerden ayırt eden maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Dolayısıyla kültür millet fertlerini birbirine bağlayan sosyal akrabalık bağlarının toplamıdır. Kültür millidir, orijinaldir, özü değişmez. Tarihidir, fakat tabii kültür değişmelerine açıktır. Kültür canlıdır, yaşar, korunur ve geliştirilir. Kültür unsurları zorla değiştirildiği zaman, ortada millet hayatı kalmaz.

Demek ki musiki çok tesirli bir kültür bağı olarak milli birlik ve bütünlüğün çimentosudur. Onu zorla değiştirmeye kalkmak yanlış, faydasızdır, mümkün de değildir.

Nitekim Türk Musikisi son devirde uzun zaman değiştirilmek istenmiş, fakat bu muamele hedefine ulaşmamış, önce millet elli sene kendi musikisine sahip çıkmış, sonra devlet de buna katılarak 1976’da Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nı açmıştır. Bu kuruluş şüphesiz ki Cumhuriyet tarihinin en dikkate değer teşebbüslerinden biridir. Çağımızda artık kültür unsurlarına sahip çıkmak devletlerin asli vazifelerinden biridir. Türk devleti de bunu yapmış ve böylece musikimiz nihayet mekteplemiştir.

Türkiye’de bugün Türk Musikisi ve Batı Musikisi olmak üzere iki musiki vardır. Osmanlıların son devrinden beri bu böyledir. Bundan sonra da böyle olmaya devam edecektir.

Musiki, dediğimiz gibi bir kültür unsurudur. Hem de duygu ve zevklerde fertleri besleyen büyük ve temel bir kültür unsurudur. Türk Musikisi, Türkiye için milli kültür musikisidir. Batı Musikisi ise Türkiye için medeniyet musikisidir. Batı Musikisi Türkiye’de Türk Musikisi’ne teknik ve mukayese yardımı için vardır.

Nitekim en büyük zorlama bu kültür sahasında vuku bulmuş olmasına rağmen Batı Musikisi Türkiye'de millet ölçüsünde benimsenmemiştir. Bundan sonra da benimsenmeyecek ve dolayısıyla Türk Musikisi millet olarak, Batı Musikisi ise zümre musikisi olarak kalacaktır.

Uzun tecrübelerden sonra şimdi yapılacak şey, bu iki musikiyi aynı şekilde yan yana yaşatmak, fakat bu ikili sistemden yarının sentezi için en faydalı neticeyi çıkarmaktır. Bunun yolu ise devletçe Türk Musikisi' ne daha ciddi olarak sahip çıkmak, okullarda musiki derslerine Türk Musikisi'ni ilave etmek, bütün konservatuarlarda Türk ve Batı musikilerini yan yana birlikte okutacak bir reforma gitmek, bu beraber öğretimde Türk Musikisini hedef alan bir ağırlık gözetmek, fakat yetişen musiki mensupları için hür bir tercihi kabullenmektir. Böylece hem musikideki asıl parlak sonuç gerçekleşecek, hem de lüzumsuz kutuplaşmalar ortadan kalkacaktır...”

Türk Musikisi Devlet Konservatuvarının açılması için çaba gösterenlerden biri de; Konservatuvarımızın birinci kurucu yönetim kurulu üyelerinden; 14 ciltlik “Büyük Türkiye Tarihi” ve “Türk Musikisi Tarihi” ile alakalı pek çok kitap ve ansiklopedi yazar tarihçi ve 1969’ dan itibaren TBMM de çeşitli dönemlerde milletvekilliği yapmış olan Yılmaz Öztuna da yine İTÜ- TMDK tarihçesi ve 86-87 Mezunları Yılığında yayımlanan “21. yüzyılın Türk Musikisi’ ne doğru...” başlıklı makalesinde Konservatuvarımızın kurulması ve nihayetinde açılmasına gelene kadar yapılan özverili çalışmaları anlatmıştır. Konservatuvarımız kurulduktan sonra da iki yıl yüksek sınıflara; “Türk Musikisi Tarihi” derslerini okumuş olan Hocamız; bu kurumdan yetişecek olan gençlere itimadının sonsuz olduğunu şu cümlelerle dile getirmiştir:

“... İTÜ’ ye bağlı TMDK için ümidimiz büyüktür. Şimdiden çok değerli mezunlar verdi. XXI. Yüzyılın Türk Musikisini bu müessese kuracak, düzenleyecek, musikinin her sahasında yetiştirdiği elemanlarla parlayacaktır. Türk Musikisinin en büyük ve yüksek derecede otoritesi olarak kalacaktır. Burada okuyan gençlere itimadım sonsuzdur. Benim ve arkadaşlarımın itimadımızı, ümitlerimizi boşa çıkarmayacaklarına eminim. Böyle olacağını biliyorum. Bütün varlığımla inanıyorum...”

İstanbul’ da açılan ilk Türk Musikisi Devlet Konservatuvarımız; milli musikimizi korumak, yaymak ve yaşatmak amacıyla XX. yüzyılın son çeyreğinde nihayetinde kuruldu ve bugüne kadar verdiği mezunlarla gerek TRT camiası içinde, gerek Devlet Korolarında ses ve saz performanslarını başarılı icraları ile sergileyerek Türk halkının ruhunu besleyen sanatkârlıklarının yanı sıra Konservatuvar vb. müzik eğitim kurumlarında; ustalarından-hocalarından öğrendikleri Türk müziği bilgilerini- icralarını, kendilerinden sonra gelen yeni nesile yani öğrencilerine bir bayrak yarışı misali aktaran Akademisyenleri, Eğitim ve Öğretim elemanlarıyla özverili hizmetlerini sürdürmeye başladılar.

Buraya kadar her şey güzel ama Türk Müziği Konservatuvarının açılmasından bir müddet sonra, radyo ve televizyonlarda da başka özel kanallar büyük bir hızla açılmaya başladı. Bu kanallar, izleyici ve dinleyici sayılarını arttırma çabası ile milli kültürümüzü yansıtan müziğimize yer vermekten çok “piyasa müziği” ‘de denilen eğlence müziklerine yer vermeye başladılar. Özel kanallar sayesinde; kaliteli, seviyeli müziğin yerini; Arabesk müzik, taverna müziği gibi milli kültürden çok uzak çalışmalar almaya

başladı. Bu müzikleri icra eden kişiler de; sanattan uzak, bu konuda ciddi bir eğitim almamış, ses ve sazlarında kaliteli bir icradan ziyade, bazıları da fizikleri ile kendilerini sergileyen “eğlendirici”lerden oluşmaya başladı. 1970 sonları ve özellikle 1980’lerden itibaren önce sinema filimleri ile daha sonra özel kanallarda boy gösteren bu gürüha ilgi de maalesef günden güne çoğalmaya başladı. Ekonomik koşullar sebebiyle köylerden büyük şehirlere akın akın göç başladıkça sinemalarda da bu durumu konu alan filmler sayesinde “acılı Arabesk” denen bir tür oluşmaya başladı. Bu filimlerde küçük çocukları da oynatarak, ağlatarak halkın duyguları da suistimal ediliyordu. Kulaklar artık bu seslerle yıkanmaya başladı. Dinleyenler ve izleyenler, dönemin sosyo-ekonomik-politik şartlarıyla baş etmeye çalışırken, milli kültür değerlerinden çok uzak, kaliteli müzik yerine; eğlence müzikleri ile biraz olsun yaşadıkları sorunları unutmak için bu tarz şeyleri dinlemeye maruz bırakıldılar.

Ne yazık ki anlı şanlı devlet kanalları da bu durumdan etkilendiler. Özel kanallarla rekabet edebilmek için artık repertuvarlarında onlar da bu çeşit müziklere ve şovlara yer vermeye başladılar. Konservatuvar mezunu kaliteli müzik eğitimi almış TRT sanatçılarının da bu oyuna dâhil edilmeleri gerçekten içler acısıdır.

Bir de TRT ve Devlet Korolarına uzun yıllar kadro verilmeyince, mezun olan birçok Türk Musikisi eğitimi ile donanımlı gençlerin Öğretmenlik hakları da zora koşulunca, bunca genç işsiz müzisyen de ister istemez piyasa sektörüne yönelmeye başladılar.

Bizim nesilden gelenler, geleneksel Türk müziğimizi; konservatuvara başlamadan önce evimizdeki radyo ve

televizyondan duyduğumuz seslerle öğrenmeye başlamıştık. Ya şimdiki yavrularımız Türk müziğini nereden, hangi kaynaklardan dinleyip öğreniyorlar?

İTÜ-TMDK'da 1987 senesinden bu yana; klasik kemençe, Türk Musikisi Solfeji ve Nazariyatı ve başka Türk müziği ile ilişkili toplu derslere de giren bir Akademisyenim. Öğrencilerime herhangi bir makamı anlattıktan sonra, o makamdan bir eseri sesimizle ya da sazımızla icra etmeye başlamadan önce, o makamdan; hemen herkesin bildiği bir Şarkının ve ya Türkünün melodisini öğrencilerime sesimle ya da kemençemle icra ederim. Misal vermek gerekirse; Uşşak- Hüseyini makamlarının ikinci derecesi olan “Segâh” sesinin baskısını daha iyi anlatabilmek için; “Uzun ince bir yoldayım...”, “Havada bulut yok bu ne dumandır...” gibi Türkülerden ya da “Yangın olur biz yangına gideriz...”, “Telgrafın tellerine kuşlar mı konar...” gibi hemen herkesin bildiğini düşündüğüm Şarkılardan örnek veririm. Daha önceki dönemlerde bu eserleri sınıfta bilmeyen olmazdı. Radyo, televizyon hatta sinema filmlerinde bile çok duyulduğunu düşündüğüm bu eserleri son dönemlerde, konservatuvarımızı kazanan öğrencilerimizin duymamış olduklarını öğrenmek beni gerçek anlamda hem şaşırttı hem de üzdü diyebilirim. Demek ki artık Türk insanının kulakları bu seslere maruz kalmıyor. Onun yerine milli kültürümüzden uzak melodilere maruz bırakılıyor...

Türk Musikisi Devlet Konservatuvarının en önemli amaçlarından biri; milli musiki kültürümüzü korumak, yaşatmak ve halka yaymaktır. Tek kanallı radyo ve televizyon döneminde bunu yapmak kolaydı ama kanallar birbirleri ile rekabete girecek derecede reyting endişesi ile yarıştı

bu amaca hizmet etmek gerçekten çok zorlaştı. Bu durumu denetleyen yetkili bir merci var mı? Ya da; var da, yok mu?

Evet, kültür canlı bir olgudur ve tüm toplumlar bu tip değişimler göstermektedir. Ama bunu yaparken kültür mirası olan gelenek, görenek ve ananelerden kopmamak gerekir. Zira gelişme; gelenekten kopmadan geleceğe doğru yol almakla olur. Artık bu saatten sonra tek kanallı döneme geçemeyeceğimize göre - ki kimsenin bu anlamda bir düşünce içinde olacağını da düşünmüyorum- milli müziğimizi korumak, yaymak ve yaşatmak için en azından bir orta yol bulunmalıdır. Kimseyi zorla iyi ya da kötü müziği dinlemeye maruz bırakamayacağımız göz önünde bulundurulursa; yayınlarda hiç olmazsa yüzde elli- yüzde elli olacak şekilde bir müzik politikası izlenmelidir. Bu durumu çözüme ulaştıracak yetkili kurumlardan ve yetkili kişilerden bir “Denetleme Kurulu” oluşturulmalıdır. Gerekirse Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Öğretim Elemanlarından da yardım istenmelidir. Amacımız; elbette felaket tellallığı yapmak değil. Ama bu gidişe bir “dur” demek lazım gelir. “Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın” mantığı ile kendi milli- öz musiki kültüründen uzaklaşmış, yabancılaşmış bir nesil oluşumunu engellemek gerekir. Aksi takdirde zamanla sorun daha işin içinden çıkılmaz bir hal alabilir.

Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği gibi iki büyük hazine üzerinde oturduğumuzun farkına varalım ve onlara sahip çıkalım. Yetkilileri bu anlamda göreve davet ediyorum. Hocalarımızın sürekli bize tekrarladıkları şu cümleleri hatırlayalım ve birbirimize hatırlatalım: “Milletleri millet yapan ruhtur, o ruhları yücelten kendi öz musikileridir...” (...2023)

KAYNAKLAR:

- Açın, C. (2000). Klasik Kemençe Yapım Sanatı ve Sanatçıları (Yayınlanmamış Kitap). İTÜ- TMDK.
- Aksoy, B. (1988). “Kalan Müzik” Arşiv Serisi Özdal Orhon, Cd ve Kaset Kitapçığı Proje ve Yayım Sorumlusu.
- İTÜ-TMDK Tarihçesi ve 86-87 Mezunları Yılığ. (1987). “Dünden Bugüne Fotoğraflarla Konservatuarın Kuruluşu ve Yıllık İçindeki Makalelerden Alıntılar”. İstanbul.
- Soydaner, N. O. (2023). Kemençenin Senyörü Cüneyd Orhon. s. 231-242. PanYayıncılık, İstanbul.
- H. Doğan (1999). “Bakış”, Hürriyet, Nergis Orhon Soydaner, s. 239.
- Tünay, C. (1970). Hürriyet, Pazar İlavesi, Nergis Orhon Soydaner, s. 233.
- Hızlan, D. (1999). “Bakış”, Hürriyet, Nergis Orhon Soydaner, s. 239.